

Geachte dames en heren,

Op woensdag 3 oktober debatteert u met minister De Jonge over financiën in het sociale domein.

In het belang van onze inwoners vragen wij u de minister op te roepen gemeenten meer tijd en de daarvoor noodzakelijke middelen te bieden om tot nieuwe vormen van zorg op maat te komen:

1. Voedt het Fonds Tekortgemeenten tot de herziening van het verdeelmodel van kracht is;
2. Doe in samenwerking met gemeenten onderzoek naar de uitgaven aan Jeugdhulp;
3. Neem de adviezen van de ROB inzake BUIG over;
4. Kom in 2021 tot een toereikend macrobudget, gebruik makend van de uitkomsten van het onderzoek naar de uitgaven aan Jeugdhulp, de evaluatie van de verdeelmodellen sociaal domein en de ervaringen met het Fonds Tekortgemeenten.

Een grote meerderheid van onze Algemene Ledenvergadering in juni jl. stelde dat de gemeenten samen met het kabinet aan de IBP-opgaven willen werken, maar dat de tekorten in het sociaal domein het voor veel gemeenten onmogelijk maken te investeren in nieuwe taken. Om die reden zal de VNG vooralsnog geen verdere samenwerkingsakkoorden tekenen met financiële consequenties voor gemeenten.

In 2015 was het hoofddoel van de decentralisaties (Jeugdwet, Wet Maatschappelijke Ondersteuning 2015 (Wmo) en Participatiewet), om zorg dichtbij mensen en op maat te organiseren. Gemeenten zijn daarvoor de meest geschikte overheid.

Indertijd, in 2015, zaten we nog volop in de economische crisis. Het rijk moest fors bezuinigen en op allerlei manieren budgetten zoeken. Gemeenten hebben daar ook aan bijgedragen en op die manier hun verantwoordelijkheid genomen. Gelijktijdig hebben zij de decentralisaties gerealiseerd, inclusief een forse besparingsopgave.

We moeten nu constateren dat de besparingen bij de uitvoering van de decentralisaties het hoofdmotief, nieuwe vormen van zorg op maat en dichtbij mensen, steeds meer dwars zit. Nu is het één ding dat gemeenten last hebben van knellende budgetten, zie de bijlage voor een uitgebreide opsomming. Het is van een geheel andere orde als bewoners om financiële redenen straks niet meer (tijdig) de zorg dreigen te krijgen die zij nodig hebben of dat de noodzakelijke vernieuwing in het sociaal domein onder druk komt te staan.

Het tempo waarbij de besparingen zijn doorgevoerd, is te hoog geweest. Gemeenten zijn niet in staat in dezelfde snelheid als de efficiencykortingen zijn opgelegd, de zorg zodanig te vernieuwen dat we met de beschikbare budgetten toekomen. Het hele zorgveld draait met de logheid van een mammoettanker. Gemeenten kampen met een boeggolf doordat oude vormen van zorg langer blijven voortbestaan dan voorzien, en er als gevolg van nieuwe vormen van zorg meer mensen in beeld komen (dankzij de wijkteams). Hoe nijpend de situatie is, blijkt uit het feit dat 88 gemeenten een beroep hebben gedaan op het Fonds Tekortgemeenten. Andere indicatoren zijn het toenemend aantal klachten over groeiende wachtlijsten en de taaie onderhandelingen tussen gemeenten en zorgaanbieders over de inkoop van zorg. De gemeenten hebben hun opvattingen geëxpliciteerd in een aantal moties die op de Algemene Ledenvergadering van de VNG eind juni met een overgrote meerderheid zijn aangenomen. Voor de volledigheid treft u ze hierbij aan.

VNG voorzitter Jan van Zanen verklaarde met Prinsjesdag: *‘... de tekorten in het sociaal domein, bijstand en (jeugd)zorg, hebben een behoorlijke wissel getrokken op onze gemeenten. We zien dat we meer tijd nodig hebben om de beoogde verandering van werken te realiseren. We verwachten van het kabinet dat het gemeenten hierin tegemoet komt. Zonder gemeenten kan dit kabinet ook de eigen ambities immers niet realiseren om het gehele zorgstelsel in Nederland ook op de lange termijn*

betaalbaar te houden. Voorwaarde hiervoor is dat zorg op juiste plek wordt verleend en dat de bijbehorende budgetten ook op de juiste plek beschikbaar zijn. Gemeenten vervullen een sleutelrol in de hervorming van het zorgstelsel, omdat zij er aan de basis voor moeten zorgen dat duurdere zorg zoveel mogelijk vermeden kan worden.

En daarom vragen wij u de minister op te roepen gemeenten voldoende tijd en middelen om te geven om de beoogde verandering van werk te realiseren.